

เทศน์เช้า วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระ วันพระมันเหมือนกัน คนเรามีกายกับใจ พระกับโยมไง พระก็ไม่ให้เสียนะ โยมก็ไม่ให้เสีย เวลาอยู่กับครูบาอาจารย์นะ ไม่ให้คิดในอาหาร ไม่ให้คิดในอะไร ถ้าเราคิดในอาหาร คิดในสุข เราจะออกธุดงค์ไม่ได้เลย เราจะประพฤติปฏิบัติไม่ได้ ถึงว่าการประพฤติปฏิบัติ นะ เวลาอยู่ในป่ามันได้แต่ข้าวเปล่าๆ เราอยู่ในป่ามา เรากินข้าวเปล่ามาประจำนะ เวลากินข้าวเปล่าๆ ถ้าที่ไหนมันหวานดี มันอยากจะอยู่นานๆ เราพยายามจะอยู่อย่างนั้นนะ มันไม่มีอะไรกินก็ต้องอดเอา สิ่งทีอดเอาเพื่ออะไร? เพื่อจะให้ใจมันสะดวกสบาย

เวลาประพฤติปฏิบัติเราห้วงกัน คนเราเกิดมาคิดตามวิทยาศาสตร์นะ คนเรา ร่างกายนี้ต้องอาศัยอาหาร แต่อาศัยอาหารเพื่อดำรงชีวิต กับอาศัยอาหารเพื่อความอยาก เพื่อความต้องการของตัวเอง มันจะทำให้เรามันเป็นไปไม่ได้ แล้วเวลาจะออกประพฤติปฏิบัติมันก็กลัวใจ เขาว่าติดสุข ติดสุข ไม่ให้ติดสุข ที่ไหนมันสะดวก ที่ไหนมันสบายนะ ต้องให้หนี ให้หนีไป

ที่ไหน เห็นไหม เวลาหลวงตาบอก เวลาออกธุดงค์ ไม่ใช่ธุดงค์ในเทศบาล ๑ เทศบาล ๒ เทศบาล ๑ เทศบาล ๒ หมายถึงที่ที่นั่นมันอุดมสมบูรณ์ ในตลาดสด เทศบาลมันมีอาหารการกิน มันอุดมสมบูรณ์มาก เห็นไหม เราต้องออกวิเวก ออกหาที่สงบสงัด แต่ขณะที่เราออกหาที่วิเวก ที่สงบสงัด เรื่องอาหารมันเป็นเรื่องสิ่งหนึ่งจนเป็นความกังวลได้นะ ถ้าคนเรามีความกังวล มันจะออกประพฤติปฏิบัติไม่ได้ มันห่วงปากห่วงท้องไง ถ้าห่วงปากห่วงท้อง หัวใจจะแห้งผาก ถ้าเราไม่ห่วงปากห่วงท้อง หัวใจเราจะรื่นเริงอาภายนะ เราจะเข้าป่าขนาดไหนก็ได้

การดำรงชีวิต ปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย เราจะสะดวกจะสบายขนาดไหน มันก็ต้องพลัดพรากทั้งนั้นนะ คนเราเกิดมามีการพลัดพรากเป็นที่สุด ที่สุดของชีวิตนี้คือต้องพลัดพรากจากทุกสิ่งทุกอย่างไป แต่ชีวิตนี้มีคุณค่ามาก ถ้ามีคุณค่ามาก เราจะใช้ชีวิตเพื่ออะไร ถ้าใช้เราชีวิตเพื่อโลก เรา

ก็แสวงหาเพื่อโลก เพื่อปัจจัย เพื่อสถานะของมนุษย์ เราได้เป็นมนุษย์เพราะเราได้ทำบุญกุศลมานะ
ศีล ๕ มนุษย์สมบัติ คนเราเกิดมาต้องมีมนุษย์สมบัติ คือค่าของใจมันสมควรกับการเกิดเป็นมนุษย์
เราถึงได้เกิดเป็นมนุษย์

ถ้าค่าของใจมันไม่สมควรเกิดเป็นมนุษย์นะ ค่าของใจ ใจมันก็มีสถานะของมัน บางทีใจ
ดวงนั้นมันเสมอกาก มันมีพลังงานอยู่แล้ว แต่เวลาค่าของมัน เกิดเป็นสัตว์ เกิดในนรก เกิดเป็น
เปรต เป็นผี เกิดเป็นเทวดาสูงกว่ามนุษย์อีกนะ เวลาสูงกว่ามนุษย์มันก็สูงได้ เวลาต่ำกว่ามนุษย์มัน
ก็ต่ำได้ เพราะอะไร เพราะค่าของใจ การกระทำคือกรรมไง

กรรมดีกรรมชั่วติดกับใจดวงนั้นไป ติดกับใจว่าเวลากรรมมันให้ผลขนาดไหน เราถึงต้อง
ทำบุญกุศล ชีวิตนี้มีค่า มีค่าตรงนี้ไง ทำบุญกุศลสละออก เราสละออก เราฝึกใจของเรา เราฝึกใจ
ของเรา ฝึกใจของเราให้มันมีคุณค่าอันนี้เพื่อพาให้พาเกิดพาดาย เกิดตายในสิ่งที่ดี ถึงจิตใจมันจะ
ทำบาปอกุศลไว้ในหัวใจ ถ้าเราทำคุณงามความดีเต็มไปเรื่อยๆ น้ำอยู่ในภาชนะ มีเกลืออยู่ ถ้าน้ำ
น้อยลง เกลือมันก็เข้มข้น ถ้าน้ำมาก นี่เราทำบุญกุศลพยายามเจือจางสิ่งนั้น เกลืออยู่ในภาชนะนั้น
มันก็คือเกลืออยู่วันยังค่ำ กรรมดีกรรมชั่วมันอยู่ในหัวใจโดยธรรมชาติของมัน การสละออกมัน
จำเป็นตรงไหน จำเป็นที่เราสละออก เราเติมคุณงามความดีไป เราเติมคุณงามความดีเพื่อให้เกลือ
นั้นมันเจือจางลง เจือจางลง จนถึงที่สุดถ้าน้ำเรามาก จนเกลือนั้นจะไม่มีผลก็ได้

ดูอย่างน้ำทะเลเขาต้องเอามากล้นเพื่อจะใช้เป็นน้ำจืด เราใส่น้ำจืดลงไปหัวใจของเรา
บ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า จนถึงที่สุด ถึงที่สุดทานไปบ่อยๆ จนหัดประพฤติหัดปฏิบัติ ถ้าหัด
ประพฤติปฏิบัติ เกลือมันอยู่ในน้ำนั้น มันไม่สามารถออกไปได้หรอก มันจะออกไปได้ด้วยการ
ภาวนา ด้วยการมีภาชนะ ด้วยการมีหัวใจ ด้วยการมีภาวนามยปัญญา เอาเกลือนั้นออกจากหัวใจให้
ได้

ถ้าเอาเกลือนั้นออกจากหัวใจให้ได้ หัวใจของเรามีเกลืออยู่ มีกิเลสอยู่ ทุกดวงใจต้องพาเกิด
พาดายโดยธรรมชาติของมัน แต่ถ้าเราเอาเกลือออกไปจากภาชนะนั้นได้ น้ำนั้น ภาชนะนั้นมันก็อยู่
โดยธรรมชาติของมัน ใจนี้มันคงที่อยู่ตลอดไป ใจนี้มีอยู่โดยธรรมชาติ ใจนี้ ชาติรู้อันนี้เป็นสสาร
อันหนึ่ง สสารธาตุรู้ที่เป็นนามธรรม สสารสิ่งที่เขาพิสูจน์กันเป็นทางวิทยาศาสตร์ เป็นอะตอม
เป็นอะไรต่างๆ เขาต้องสร้างขึ้นมา มันอยู่ชั่วคราวมันก็แปรสถานะ ก็ต้องจางไป ต้องแปรสภาพไป
มันเป็นสสารอื่นต่อไป

แต่ถ้าเราดูตัวนี้มันมีสารตัวนี้ที่มันมีอยู่ตลอดไป เพียงแต่ถ้าเราเอาเกล็ดออกได้ มันถึงว่า พระกับโยมอยู่ด้วยกัน อาศัยด้วยกัน แต่ไม่ใช่เหมือนกัน วัดกับบ้าน บ้านก็คือบ้าน วัดก็คือวัด วัดเป็นสถานที่ปฏิบัติ วัดเป็นที่อยู่ของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ อยู่ประพฤติพรหมจรรย์ แต่วัดนั้นมันก็เป็น วัดจากสมมุติเข้ามา แต่ถ้าวัดในหัวใจ ถ้าใจดวงไหนสร้างวัดขึ้นมา ข้อวัตรปฏิบัติเครื่องดำเนิน ถึง เวลา เห็นไหม เครื่องดำเนิน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระกัสสปะ พระกัสสปะ รุ่งงค์เพื่ออะไร พระกัสสปะเป็นพระอรหันต์นะ รุ่งงค์เพื่ออะไร? รุ่งงค์ก็เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ เป็นคติได้เป็นแบบอย่าง

ถ้ามีวัตรปฏิบัติมันจะเป็นสิ่งนั้นขึ้นมา ถ้าวัดในหัวใจเกิดขึ้นมา มันจะเอาเกล็ดนั้นออกจากใจได้ ถ้าเอาเกล็ดนั้นออกจากใจได้ พระกัสสปะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีหัวใจ ใหม่มั? มี พระอรหันต์ก็มีหัวใจ หัวใจที่สะอาดบริสุทธิ์ มันถึงได้เกิดในคุณงามความดีใจ ชีวิตของเรา นี้คุณค่า มีคุณค่าตรงนี้ไง

เราหัดสละทานออกไป สละทานออกไปมันเป็นความไม่พอใจหรือใจของเรามันคิดไป ร้อยแปดละ “พระก็มนุษย์ พระก็คนมีมือมีตีนเหมือนกัน ทำไมไม่ทำงานไม่ทำมาหากิน”...นี่กิเลส มันคิดได้ร้อยแปดละ แต่พระจะสละออก ประกาศเป็นสมมุติสงฆ์ เรื่องของสาธารณะ เรื่องการ ประกอบสัมมาอาชีพะไม่สนใจ วางไว้เป็นเรื่องของโลกเขา ภิกขาจาร เลี้ยงชีวิตด้วยภิกขาจาร เลี้ยง ชีวิตด้วยสิ่งนี้เพื่อประพฤติปฏิบัติ เพื่อเอาใจ นักรบไป ออกแสวงหาสิ่งที่ เป็นโมกขธรรมในหัวใจ แล้วเอามาสั่งสอนพวกเรา

ถ้าเอามาสั่งสอนพวกเรา เห็นไหม พระเจ้าพิมพิสารเป็นกษัตริย์ บอกกับเจ้าชายสิทธัตถะ ตอนที่ออกแสวงหาธรรมว่าจะให้กองทัพครึ่งหนึ่งเพื่อไปรบเอาเมืองคืนมา

“ไม่ใช่หรือ เราออกประพฤติปฏิบัติ เราจะหาโมกขธรรมอันนั้น”

ถ้าออกประพฤติปฏิบัติ สัญญากันไว้ ถ้าแสวงหาธรรมอันนั้นได้ให้กลับมาสอนด้วย เจ้าชายสิทธัตถะประพฤติปฏิบัติอยู่ ๖ ปี จนสิ้นกิเลส จนเทศน์ปัญจวัคคีย์ แล้วอายุสะบวช จน ออกเผยแผ่ศาสนา กลับมาเอาพระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าพิมพิสารถึงได้เป็นพระโสดาบัน

อชาตศัตรูต้องการสมบัติ จะฆ่า นียกให้ลูกได้หมดเลย ยกให้ลูกเพราะอะไร เพราะใจนั้น เป็นธรรม สิ่งอันนั้นมันเป็นกรรม กรรมแต่อดีตชาติมาก็ต้องเป็นกรรมอันนั้นไป แต่หัวใจมันไม่

เราร้อน มันไม่ทุกข์ยากไปกับสิ่งนั้น เห็นไหม ไม่เราร้อน ไม่ทุกข์ยากไปกับสิ่งนั้นนะ ถ้าอำนาจก็มีอยู่กับมือ เขาจับได้ด้วย อชาตศัตรูพกพระขรรค์เข้าไป จะไปฆ่าในพระราชวัง ทหารก็จับได้ ถ้าพูดถึงเอากิเลสมาว่ากันนะ อำนาจสมบัติของเรา ถ้าเราอยากได้ไว้ เราสั่งฆ่าก็ได้ สั่งทำลายใครก็ได้ นี่ไม่เลย ลูกอยากได้อะไร อยากได้สมบัติ เอาสมบัติ พ่อให้ ให้ทุกอย่าง ให้ลูกได้หมดเลย ลูกต้องการอะไรนะ จับเอาไปขัง ขังก็ขัง เพราะอชาตศัตรูนี้ พระเทวทัตสอนให้ฆ่า แต่ทำไม่ลง เพราะใจของเขาเห็นไหม

พระองคฺลิมาล สิ่งทีใจของพระองคฺลิมาลเป็นสิ่งดี แต่โดนอาจารย์หลอก หลอกว่าจะให้วิชาการ แต่ต้องเอานิ้วมือของคนมาแลก นี่คบมิตรเทียมใจ สิ่งที่เขาเห็นแก่ตัว คบสิ่งที่ว่าเขาเห็นแก่กิเลส เขาเห็นแต่ความมุ่งหมายของตัวเอง เอาแต่ความบากบั่น เอาแต่ความบาปอกุศลเข้ามาทับถมหัวใจ จนองคฺสมเด็จพะสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับมาสั่งสอนสิ่งนั้นได้นะ

อชาตศัตรู ถ้าไม่ฆ่าพ่อไว้ องคฺสมเด็จพะสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้เลย ถ้าไม่ฆ่าพระเจ้าพิมพิสาร อย่างน้อยต้องเป็นพระโสดาบันแน่นอนในชาตินั้น แต่เพราะได้ทำปิตุฆาต สิ่งที่ทำปิตุฆาตไม่สามารถบรรลุธรรมได้ ถึงสิ่งนั้นแล้วเวลาโดนพระเทวทัตหลอกไป แต่ถึงที่สุดแล้วย้อนกลับมาศรัทธาในองคฺสมเด็จพะสัมมาสัมพุทธเจ้า ศรัทธามาก จะทำสิ่งใดจะคิดถึงแต่องคฺสมเด็จพะสัมมาสัมพุทธเจ้า จะทำอะไรต้องปรึกษาองคฺสมเด็จพะสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหมดเลย แต่เพราะกรรมอันที่ได้ฆ่าบิดาไว้ อันนั้นมันปิดหัวใจใจ มันปิดสิ่งนั้นเอาไว้

ถ้าสิ่งนี้เวลามันออกไป เวลาองคฺสมเด็จพะสัมมาสัมพุทธเจ้ากลับไปสอนพระเจ้าพิมพิสาร เพราะอะไร เพราะว่าประพฤติปฏิบัติถึงธรรม แต่ถ้าประพฤติปฏิบัติไม่ถึงธรรม หัวใจเป็นกิเลสมันก็หวังแต่ลาภยศสรรเสริญ สิ่งที่ต้องการลาภยศสรรเสริญ สิ่งนั้นมันเป็นเรื่องของสะสมให้ใจใจ

หน้าฉากหน้าร้านของเรา เราเป็นคนดีทั้งนั้นแหละ ทุกคนทำคุณงามความดี มันเป็นสิ่งนั้น แต่หัวใจหมักหมกอะไรไว้ เกื่อนนั้นเข้มข้นมาก เค็มมากอยู่ในหัวใจนั้น แล้วก็ดกร้อนใจดวงนั้นนะ เวลาสุขกับทุกข์ มันทุกข์อยู่ในหัวใจ เวลาร่างกายของเรามันมีหัวใจด้วย คนเรามีกายกับใจ ในเรื่องของบริษัท ๔ ก็เหมือนกัน ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ก็เหมือนกัน นี่เรื่องของโลกกับเรื่องของธรรม สิ่งที่เป็นเรื่องของโลก เราก็ต้องรักษาของเราไป ธรรมของผู้เป็นโลก ถ้าเราสละได้ ออกมา หัวใจของเราพัฒนาขึ้นมาแล้ว เราจะสละสิ่งนั้นได้เพื่อเข้าวัดปฏิบัติเพื่อวัดใจของตัวเอง เพื่อ

ค้นหาสิ่งที่เป็นามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้นมาได้ แล้วพยายามชำระสิ่งนั้น ให้เอาเกล็ดออกจากใจให้ได้ นี่คือการประพฤติปฏิบัตินะ

คนโบราณของเราชาวพุทธ พอแก่พอเฒ่าจะหันหน้าเข้าวัดหมดเลย เริ่มต้นจากทำมาหากินก่อน เลี้ยงลูกเลี้ยงหลานมา พอแก่เฒ่าก็จะหันหน้าเข้าวัดเพื่ออะไร? เพื่อเตรียมตัวใจ เตรียมตัวให้เรามีเสบียงอาหารออกไปนะ ใจต้องการบุญกุศลเป็นอาหาร เพื่อจะไปเกิดในภพใหม่ชาติใหม่ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเชื่ออย่างนั้น เราเชื่อกันอย่างนั้น ความเชื่อของเรา ความเชื่อไม่สามารถแก้กิเลสได้ แต่ความเชื่อ ถ้าเราเชื่อ คบครูบาอาจารย์นะ ครูบาอาจารย์จะชี้นำสิ่งนี้ให้เราสะสมของเราไป

เราสร้างสมไว้มากในโลก แล้วตระหนี่ เราเก็บไว้ในโลกนี้นะ เวลาลมหายใจขาดออกไปแล้วเป็นคนอื่นทั้งหมดเลย แล้วเราก็ต้องไปทุกข์เอาข้างหน้านะ แต่ถ้าเราสละออกไป เรารู้จักการสะสมของเรา สะสมสิ่งที่สละออกไป แก้วแหวนเงินทองเป็นของสาธารณะ โบสถ์วิหารต่างๆ สิ่งที่เราสร้างขึ้นมาเป็นของสาธารณะ เป็นของโลกทั้งนั้น สิ่งนี้มันไม่สามารถให้กับใจดวงนั้นมีคุณค่าได้หรอก มันหลอกใจดวงนั้นให้ติดพันไปกับมัน แต่ถ้าเราสละออกมาเป็นเรื่องของโลก สิ่งนั้นก็เป็นเรื่องของโลก มันไปนรกสวรรค์ไม่ได้หรอก ใจของผู้ที่สละออกต่างหาก

นี้ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีทานของเรา เราสละออกของเรา ใจของเรามันมีน้ำเข้าไปเจือจางให้เกลือนั่นน้อยลง น้อยลง ให้จางลง จางลง สิ่งนี้เป็นเสบียงของเรา สิ่งนี้อาหารของใจ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ เลี้ยงอาหารชอบด้วยปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย เรื่องของโลกเขา แต่เลี้ยงของใจนี้เลี้ยงไม่เป็น ทำไม่ได้ ถ้าทำหัวใจของเราให้ได้ อาหารของใจคือต้องการอะไร เวลามันติดขัดในหัวใจ มันเศร้าหมอง มันติดขัดไปหมด ทำไมเราปลดเปลื้องมันไม่ได้ล่ะ? เพราะเราไม่ได้ฝึกหัด เราไม่ได้ประพฤติปฏิบัติ เราไม่ได้แก้ไขของเราเลย ถ้าเราแก้ไขของเรา นี่สัมมาอาชีวะของใจ ใจ ใจ บุญกุศลที่ใจอันนี้จะสะสมอันนี้ไป ถ้าใจสะสมอันนี้ไป มันจะเริ่มเกิดดี เกิดดีนะ เพราะสสารตัวนี้ไม่มีวันทำลาย

คนเราเวลาตายนี้ไปเผาไปฝังเท่านั้น แต่หัวใจไม่มีใครเคยกลบเคยฝังหัวใจดวงนี้ได้เลย เว้นไว้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับสาวกต่างๆ ที่ปลดกิเลสอันนี้ออกไปจากใจได้นั่นนะ กิเลสออกจากใจแล้วใจนี้ผ่องใส ใจนี้มีความสุข

เรื่องของโลก กับเรื่องของธรรม เรื่องของคฤหัสถ์กับเรื่องของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เราต้องแยกแยะสิ่งนี้ออกมาให้ได้ จะให้เหมือนกันไม่ได้ ทำไมไม่ทำเหมือนเรา พระก็มีมือเหมือนกัน ทำไมไม่ทำมาหากิน ทำไมต้องอาศัยชาวบ้านเขากิน...อาศัยชาวบ้านเขากิน คำว่า “อาศัย” ถ้าคิดทางโลกมันเป็นเรื่องที่สำคัญมาก แต่ถ้าพูดถึงธรรมนะ อย่างนี้ประเสริฐที่สุด เพราะอะไร

เพราะผู้ที่เขามีความศรัทธา เขาพยายาม เขาน้อมขึ้นมาใส่ห้วนะ อธิษฐานบารมีขอให้ได้มรรคผล ได้นิพพานของเขา เพื่อสละสิ่งออกไป เจตนาอันนี้บริสุทธิ์ คนที่มีความมืดบอดในใจ เวลาจะเช่นผีตามสามแยก เอาไปตั้งไว้ให้มันมันกิน ให้ปลวกมันกิน นั่นเขาก็เพื่อจะเช่นไหว้ เพื่อจะเอาใจสิ่งที่เขาเชื่อถือของเขา

แต่ของเรา เราเชื่อถือมรรคผลนิพพาน เราเชื่อถือสิ่งที่ใจเราทำได้ เราจบเหนือห้วนะ แล้วใส่บาตรไป มันสะอาดมันบริสุทธิ์ขนาดไหน สัมมาอาชีวะด้วยปณิธานนี้สะอาดบริสุทธิ์มาก เพราะจิตใจของเขาต้องการสละทานอันนี้ด้วยความสุขของเขา ด้วยความปรารถนาของเขา ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมีศีลมีธรรมอันสมควรอันนั้น รับไทยทานอันนั้นมา สิ่งที่ดีดำรงชีวิต ของอย่างนี้มันเป็นเรื่องย้อนกลับมาที่หัวใจแต่ละดวงใจ เพื่อต้องการความปรารถนาของใจดวงนั้น แล้วการกระทำอันนั้นจะเกิดขึ้นมาได้ต้องมีเนื่อนานุญ เนื่อนานุญนี้ถึงเป็นประโยชน์กับโลกของเขา ชีวิตนี้ถึงบริสุทธิ์สะอาดมาก

ถ้าผู้ที่ธรรมในหัวใจมอง จะสะอาดบริสุทธิ์ด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ ด้วยความเป็นธรรมแน่นอน แต่ถ้าหัวใจเป็นโลก “ทำไมเอาเปรียบกัน ถ่วงสังคม ศาสนานี้ถูกดุ่มสังคม สังคมไม่เจริญเพราะศาสนา”...คิดกันไป แต่คุณค่าของใจไม่ได้เห็น ความสุขความทุกข์ของใจไม่ได้คาดหมาย

ความพ้นไปจากกิเลสของใจอันนี้มีคุณค่ามหาศาล แก้วแหวนเงินทองไม่สามารถประเมินค่าหัวใจดวงนั้นได้เลย แก้วแหวนเงินทองต่างๆ ไม่สามารถเกินค่าของธรรมได้เลย ธรรมเหนือโลกเหนือทุกอย่าง แก้วแหวนเงินทองจะมากมายขนาดไหน เป็นแร่ธาตุเท่านั้น แต่หัวใจที่เป็นธรรม ธาตุรู้เหมือนกัน เป็นแร่ธาตุเหมือนกัน แต่แร่ธาตุที่พ่นออกไปจากวัฏฏะอันนี้ประเสริฐที่สุด เอวัง